

sigui remot, i el detall fonètic de la xocant *-nd-* atenua un poc la dificultat de la hipòtesi d'un manlleu, fins per a un mot tan nacional i estrictament català. Llavors podríem veure cert agafador semàntic entre la noció de la historieta que es va repetint ací i allà i l'estructura del *rondeau* que va reprenent diverses vegades el mateix tema líric; és anar-ho a buscar lluny, perquè no hi ha res més...

En tot cas, tot això fóra a condició de no pendre-ho com a «relacionable» sinó com un veritable manlleu del mot francès, i manlleu no gaire antic (la reducció de *reño-* a *ro-* ni en el francès del S. XIII no estava complerta). I *-el* i *-alla* també són inconciliables, si bé d'això potser trobaríem un camí de sortida: *rondeays* pogué ja sonar quasi igual a *ronday*s a mj. S. XIV, i llavors l'analogia amb l'alternança flexional francesa *vitraus/vitral*, podia conduir a una catalanització de *rondeau* en *rondayl* (encara no *rondayla*); o imaginariem *rondell × *contalla* > *rondalla*

Són moltes condicions ben hipotètiques i objectables. Potser se'n podria trobar una curiosa corroboració —isolada, val a dir-ho, i que no conec directament. El *DAG* dona s. v. *virolay*, la cita d'una carta de Joan I (data «1339», sens dubte err. tip. per 1389), en una doble forma: «ballades, *rondells* e *virelays*» i altrament «ballades, *rondalles* e *virolays*»: sembla que són dues còpies diferents que s'executaren d'una mateixa carta, i aquí realment es tracta de poesia lírica: ¿hi havia, doncs, consciència en el cercle literari de Joan I, el mecenes poètic, que *rondalla* era el mateix que *rondell*? Caldria comprovar-ho i trobar-ne alguna altra confirmació.⁴ També es podria argumentar que la nacionalització de *rondeaus* en *rondalls*, *-alles*, fou ajudada per la influència del mot català pur *contalla*, i que aquesta ajudaria també a orientar el canvi semàntic en el sentit de 'narració', mentre que alguna cosa del caràcter líric s'hauria mantingut en la *rondalla* aragonesa i tortosina.

No perdem de vista, però, els nombrosos punts hipotètics, poc versemblants, forçats, que resten en aquesta etimologia. Començant per l'enorme entrebanc cronològic. Caldria absolutament que la cita de Lluïl fos falsa (text llullà, de data posterior?) Així i tot, sempre hi ha la cabdal inversemblança, històrica i fonètica, d'un mot ja amplament i fonament arrelat en català des d'abans de 1400, manllevat d'un mot que en francès no pogué arribar a la forma *ro-* fins a data bastant tardana. Caldria...

A desgrat de tot concloquem que les pistes 3 i 4 són les que es presten menys a objeccions rotundes Cerquin més proves els nostres continuadors.

DERIV : *Rondall* 'rondalla' Escrig 1851; 'endevinella' maestr. (C. Salvador). *Rondallare*: «musa cançonera, / vella *rondallaire*, / sanitoso flaire / de la pagesia», JnAlcover, *La Serra*, v 116; NOLLER; *Lo Rondallaire Català*, títol del llibre de Bertran i Bros *Rondalliar* intr. «cada tarde, en havent dinat, vestides de les festes, dexaven el pis, y d'aquella hora fins cap al tard, *rondallaven* per Barcelona», Pons Mass. (*L'Auca de la Pepa*, p. 131); men. «passar i tornar a passar per una

banda amb idea de colca cosa», Ferrer Ginart (*Rond de Menorca*, 226). *Rondallejar* «tot lo dia *rondallejant* e rossegant vides d'altres», en el mall Pere Martines (o -inez), mj. S. xv, i amb l'altre sentit en Pons i Masaveu; «plantada que fou la branqueta --- y ennovada la vella, torna a *rondallejar* per allà, dient que si al costat --- pogués haver-hi la font d'aygua de tos gustos del castell de Aniràs y no tornaràs ---», Verdager, en una rondalla popular (*Inèd Casac.*, 231.1).

Rondallari Rondaller [*DTO*; tortosí]; «mireu el *rondaller*! Tantes mosses que hi ha al poble que 't vigilan: cap te ploraria? Com més no, aquí n'hi ha una que, si això s'esdevingués, se moriria de corcor. De pensar que seria ben meva la culpa!», MrnVayreda (*Puny* 1, x, 166 (132)); *rondallera* [Belv.]. *Rondallesc Rondallista Rondallistic; rondallistica Rondallós* (Busa-N., supra).

¹ I aquí sí que Busa no és suspecte de servilisme amb el seu model Nebrixa, car el que aquest porta és: «*conseja fingida*: fabula, apologus, acroama» «*novela o conseja para contar*. fabula, acroama, *novelas contar*: fabulari; *novelero* contador de novelas: fabulador, aretalogus» (*Vocab Esp-Lat*, i anàlogament el *Dict. Lat-Esp*). Constatem, doncs, que l'italianisme *novela* penetrava en cast., però era rebutjat en cat., i que els nostres sentien *rondalla* per bon equivalent, tant de *conseja* com de *novela* —

² Basile és anterior a Quevedo. Si no m'enganyo B. Croce, que publicà l'obra de Basile el 1891, l'implicà també en el seu estudi de conjunt de les influències hispàniques a Nàpols. D'altra banda el toledà Quiñones de Benavente usa l'expressió *cuento de cuentos* diverses vegades, en els seus entremesos de c. 1630, amb un sentit com 'romanços, embolics', p. ex. en *NBAE* XVIII, 544, on el combina amb el sinònim *papasa* («friolera, bagatela, cosa insustancial o que serve de entretenimento»). Justament notem que les dues *Rondalla-de-Rondalles* i el *Cuento de Cuentos* quevedesc no expliquen cap història ni *rondalla* car són enfilalls de frases enrevessades i populatxeres (una mica a la manera de les incloses en la *Brama dels Llauradors*, també de gran regust morisc). — ³ De les pàgines que li dedica el llibre de Moreira no es treu la impressió d'una catalanitat gaire neta; p. 744 «*rondalla*=jota tortosina» (pron. *bóta*, aragonesisme palès). A les pp. 426-31, 48 estrofes d'una «*jota tortosina*»: la 2.ª i la 4.ª estrofa en una espècie d'aragonès acatalanat, la resta en català tortosí (si bé amb alguna frase aragonesa, p. 432a1). El text de la «*jota*» usa el verb *rondar*: «la meva quadrilla *roda*, / *ronda*, *ronda* y *rondarà*» (estr. 7ab), però no *rondalla*; l'usa, però, l'autor: «sustituïnt per veus los instruments de la *rondalla*» (p. 432.7f.). — ⁴ Inspira gran desconfiança en el valor d'aquest indicati el fet que aquest doc., en el *DAG* només estigui recollit a l'article *virolay* i no a *rondalla* ni *rondell*; se'n malhiava Aguiló?; i la versió que conté la forma *rondalla* la posa com a comunicació d'E. Toda (si bé amb cita d'un registre de l'A C A) — ⁵ ¿Hi hauria potser alguna relació